

รายงาน

เรื่อง

โครงการส่งเสริมศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำ
โดยชุมชนเป็นฐาน ฉบับบ้านกุ่ม (Bankum Living with Water)

นำเสนอโดย

สมาชิกกลุ่ม 1 สาธารณภัย ดังนี้

1. นางสาวประวีณา ธาดาทพรหม
2. นายอภิวัฒน์ วัฒนพงษ์
3. นางสาวนพัสร สุวงศ์ศักดิ์ศรี
4. นายพุทธิพันธุ์ เศรษฐีปราการ
5. นางสาวปารัชช หงษ์รัตน์
6. นางสาวธัญชนก นันทติกุล
7. นางสาวนงนุช บุญเดิม
8. นายสุเทพ อีรัชสกุล

รายงานเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำคลื่นลูกใหม่
ในราชการไทย รุ่นที่ 27 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วิธีการศึกษาปัญหาและข้อเสนอ.....	2
3. การวิเคราะห์ข้อเสนอ	12
4. แผนการเชิงกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง.....	15
5. ความสอดคล้องกับนโยบายประเทศ	20

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ด้านภัยพิบัติของจังหวัดเพชรบุรีในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา นั้น ถือว่ามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติมีมากกว่า 523 ล้านบาท ซึ่งยังไม่นับมูลค่าความเสียหายที่ไม่ได้สำรวจหรือที่ไม่สามารถตีเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ได้ เช่น การบาดเจ็บและสูญเสียชีวิต ผลกระทบต่อความเป็นอยู่และสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย การสูญเสียโอกาสทำมาหากินของประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้พบว่ากว่าร้อยละ 65 ของภัยพิบัติทั้งหมด มาจากภัยพิบัติทางน้ำ และความรุนแรงของปัญหามีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องมาจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ประกอบกับข้อจำกัดทางพื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรี ที่มีแม่น้ำเพชรบุรีผ่านกลางเมืองและพื้นที่ฝั่งตะวันออกบริเวณ อ.เมือง และ อ.บ้านแหลม เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ และอยู่ใกล้กับทะเล เมื่อฝนตกหนักมีโอกาสเกิดน้ำท่วมได้ง่าย เมื่อน้ำทะเลหนุนและระบายน้ำไม่ทันก็จะส่งผลให้น้ำขังเป็นเวลานาน

การแก้ปัญหาภัยพิบัติทางน้ำผ่านมาของประเทศไทยอาจยังไม่ครอบคลุมนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐเป็นศูนย์กลาง เช่น การขุดคลองระบายน้ำ การเพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำ การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบภาพรวม โดยจังหวัดเพชรบุรีเองมีโครงการขุดคลองระบายน้ำ D1 D9 และ D18 เพื่อระบายน้ำในช่วงเวลาน้ำหลาก รวมถึงขุดบ่อเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้งตามชุมชนต่างๆ อย่างไรก็ตามพบว่าแนวทางดังกล่าวยังมีข้อจำกัดทั้งในแง่เวลาและงบประมาณ รวมทั้งบางครั้งยังไม่ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนผู้เดือดร้อนอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ประชาชนที่ถูกเวนคืนที่ดินเกิดการต่อต้านการขุดคลองระบายน้ำ หรือการขุดบ่อเก็บกักน้ำที่ไม่สามารถใช้งานจริงได้ เป็นต้น ทำให้รัฐอาจสูญเสียงบประมาณไปอย่างไม่คุ้มค่า

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐมีข้อมูลเชิงพื้นที่ระดับชุมชนไม่เพียงพอ รวมทั้งภาครัฐไม่ได้มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเอง เท่าที่ควร และยังมีมองผู้ประสบภัยเป็นเหยื่อ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถบริหารจัดการรับมือภัยพิบัติ การช่วยเหลือและเยียวยาผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยามที่เกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน ที่ความต้องการความช่วยเหลือของประชาชนมีมาก ทำให้ความเสียหายและผลกระทบจากภัยพิบัติมีสูงกว่าที่ควรจะเป็น

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเกิดจากความไม่สมดุลของแนวทางการแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นการดำเนินการจากภาครัฐ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาจากบนลงล่าง (Top-down approach) เพียงอย่างเดียว โดยแนวทางดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในระดับสากล (Disaster Risk Reduction: DRR) ตามกรอบความร่วมมือเซนต์ได (Sendai Framework) ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยงภัย การป้องกัน การวางแผนและการรับมือภัยพิบัติ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาจากล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) โดยให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชุมชน และการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความตระหนักรู้ สามารถปรับตัว และฟื้นฟูจากภัยพิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งใน

โครงการนี้ได้คัดเลือกชุมชนตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี เป็นพื้นที่นำร่องในการดำเนินการ เมื่อประสบความสำเร็จจึงจะมีการขยายผลไปยังชุมชนอื่น ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของโครงการคือ ทุกชุมชนที่ประสบภัยพิบัติในจังหวัดเพชรบุรีจะมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัว เตรียมพร้อม และรับมือภัยพิบัติทางน้ำได้อย่างยั่งยืน และพึงพาภาครัฐน้อยลง

2. วิธีการศึกษาปัญหาและข้อเสนอ

2.1 กระบวนการศึกษา

กระบวนการศึกษาประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลักดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กระบวนการศึกษาปัญหาและข้อเสนอของโครงการ

กระบวนการศึกษาของโครงการเริ่มจากศึกษาปัญหาด้านภัยพิบัติของจังหวัดเพชรบุรี และของตำบลบ้านกุ่มซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาหลัก ทบทวนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด ข้อมูลด้านการบริหารจัดการน้ำ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2566-2570 แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม พ.ศ. 2566-2570 แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านกุ่ม พ.ศ. 2564-2570 และแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับหมู่บ้าน เป็นต้น จากนั้นจึงลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้แทนและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ดังแสดงในรูปที่ 2 โดยประเด็นที่สัมภาษณ์ได้แก่ บทบาทของหน่วยงาน ปัญหา ข้อจำกัด

และการดำเนินการที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำในจังหวัดเพชรบุรี รวมไปถึงการวางแผนป้องกัน และรับมือภัยพิบัติทางน้ำ ตลอดจนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การบริหารจัดการน้ำ การประยุกต์ใช้การเกษตรทฤษฎีใหม่ เมื่อรับทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดด้านต่างๆ แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการ Vision Builder และการศึกษาแนวทางการลดความเสี่ยงภัยพิบัติสากล โดยขอบเขตของโครงการนี้มุ่งเน้นการแก้ปัญหาภัยพิบัติทางน้ำโดยเฉพาะน้ำท่วมที่ส่งผลกระทบมากที่สุด ท้ายที่สุดจะเป็นการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้แนวทางการแก้ปัญหาที่ออกแบบมาสามารถใช้ในพื้นที่ตำบลบ้านกุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

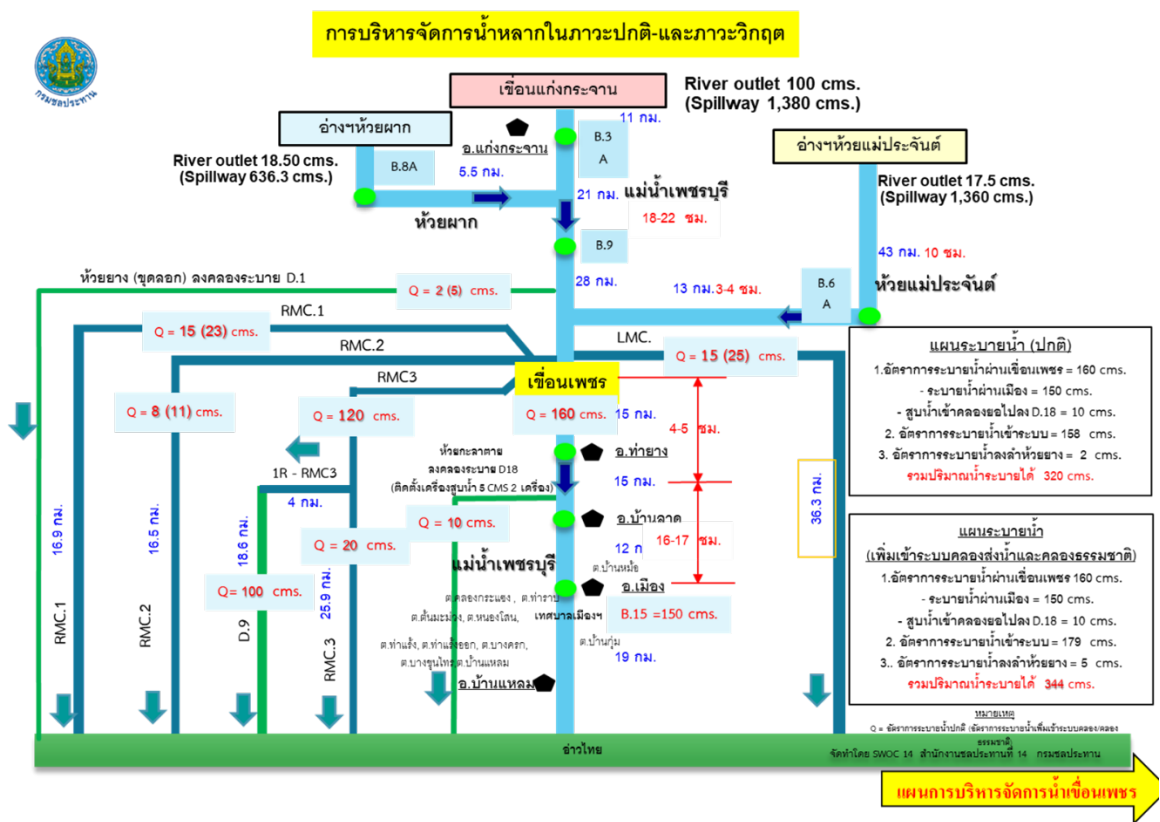
รูปที่ 2 การลงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

2.2 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา

จังหวัดเพชรบุรีประสบปัญหาภัยพิบัติต่อเนื่องเรื่อยมา ซึ่งกว่าร้อยละ 65 เป็นภัยพิบัติทางน้ำ ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาสร้างความเสียหายกว่า 342 ล้านบาท ปัญหาทางน้ำที่จังหวัดเพชรบุรีเจอเป็นประจำได้แก่ น้ำท่วม โดยเฉพาะพื้นที่ด้านตะวันออกของจังหวัด เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำติดกับแม่น้ำเพชรบุรี ทั้งนี้จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งรองรับน้ำ 3 แห่ง ได้แก่ เขื่อนแก่งกระจาน อ่างเก็บน้ำห้วยผาก และอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ ซึ่งทั้ง 3 แห่งจะปล่อยน้ำมาลงที่เขื่อนเพชรบุรี ดังแผนผังการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทานที่แสดงดังในรูปที่ 3

แม่น้ำเพชรบุรีสามารถรองรับน้ำที่ปล่อยจากเขื่อนเพชรบุรีได้ 150 ลบ.ม./วินาที หากเกินกว่านี้ น้ำจะเอ่อล้นตลิ่งท่วมพื้นที่ 2 ฝั่ง ซึ่งหากเกิดฝนตกหนักในรอบ 20 ปี มวลน้ำที่มาจากเขื่อนและอ่างเก็บน้ำจะมีปริมาณรวมกันมากถึง 850 ลบ.ม./วินาที จะทำให้เกิดอุทกภัยใหญ่อย่างเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งทางจังหวัดมีแผนรับมือ โดยจะดำเนินโครงการชุดคลองระบาย D1 D9 และ D18 อย่างไรก็ดี โครงการทั้ง 3 ใช้งบประมาณและเวลาการก่อสร้างสูง พร้อมทั้งยังไม่สามารถรองรับเหตุการณ์วิกฤตที่กล่าวมาได้อย่างสมบูรณ์ และติดปัญหาการคัดค้านของชุมชน ส่งผลให้ยังไม่มีความชัดเจนว่าโครงการจะแล้วเสร็จเมื่อไร

ตำบลบ้านกุ่ม เป็นตำบลในอำเภอเมือง มีขนาด 13 ตร.กม. แบ่งเป็น 13 หมู่ มีประชากรประมาณ 7,200 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 มีอาชีพเป็นเกษตรกร บ้านกุ่มนับเป็นชุมชนที่ประสบปัญหาน้ำท่วมรุนแรงที่สุด และมักจะท่วมก่อนพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัด เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำและติดกับแม่น้ำเพชรบุรี โดยเฉพาะหมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 13 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ต่ำสุดและมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ หากมวลน้ำจากเขื่อนเพชรบุรีถูกปล่อยมาเกิน 100 ลบ.ม./วินาที จะส่งผลให้น้ำเอ่อล้นตลิ่งท่วมพื้นที่บ้านกุ่มทันที ประกอบกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ทำให้ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา มีฝนตกบ่อยครั้งและยาวนานขึ้น ส่งผลให้ปัญหายิ่งทวีความรุนแรง

รูปที่ 3 ผังการบริหารจัดการน้ำ จังหวัดเพชรบุรี

ชุมชนบ้านกุ่มน้ำมีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับชุมชน ได้แก่ แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม พ.ศ. 2564-2570 และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม พบว่ามีเพียง 3 หมู่บ้านเท่านั้นที่ได้จัดทำแผนออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านไต้วัดน้อย หมู่ที่ 2 บ้านไต้กรมทหาร และหมู่ที่ 13 บ้านเหนือวัดปากคลอง ทั้งนี้ข้อมูลหลายส่วนในแผนขาดความสมบูรณ์ตามหลัก “การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน” เช่น ประวัติการเกิดภัยของหมู่บ้านและความเสียหายที่เกิดขึ้น สภาพภูมิประเทศ การใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะการเกิดน้ำท่วม ความถี่ ความรุนแรง ตำแหน่งที่เกิด ช่วงเวลาที่เกิด ระยะเวลาที่เกิด พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ข้อมูลความเสียหายทั้งจำนวนและมูลค่าทางเศรษฐกิจ ข้อมูลความล่าช้า ข้อมูลความแปรปรวน ข้อมูลจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ ข้อมูลความเสียหายย้อนหลัง ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ข้อมูลของกลุ่มเปราะบางโดยเฉพาะผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ผู้พิการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ต้องการความละเอียด และควรต้องมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนป้องกัน การเตรียมตัวเพื่อรับมือภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ที่ผ่านมาชุมชนยังไม่มีจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ให้กับชาวบ้านในชุมชน และไม่มีมีการถ่ายทอดและซักซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุเหล่านี้ทำให้เมื่อเกิดภัยพิบัติ ชุมชนจึงมีการตอบสนองได้ช้า หรือบางครั้งไม่สามารถรับมือภัยพิบัติได้ด้วยตนเอง ต้องหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐ ส่งผลให้ความเสียหายรุนแรงกว่าที่ควรจะเป็น

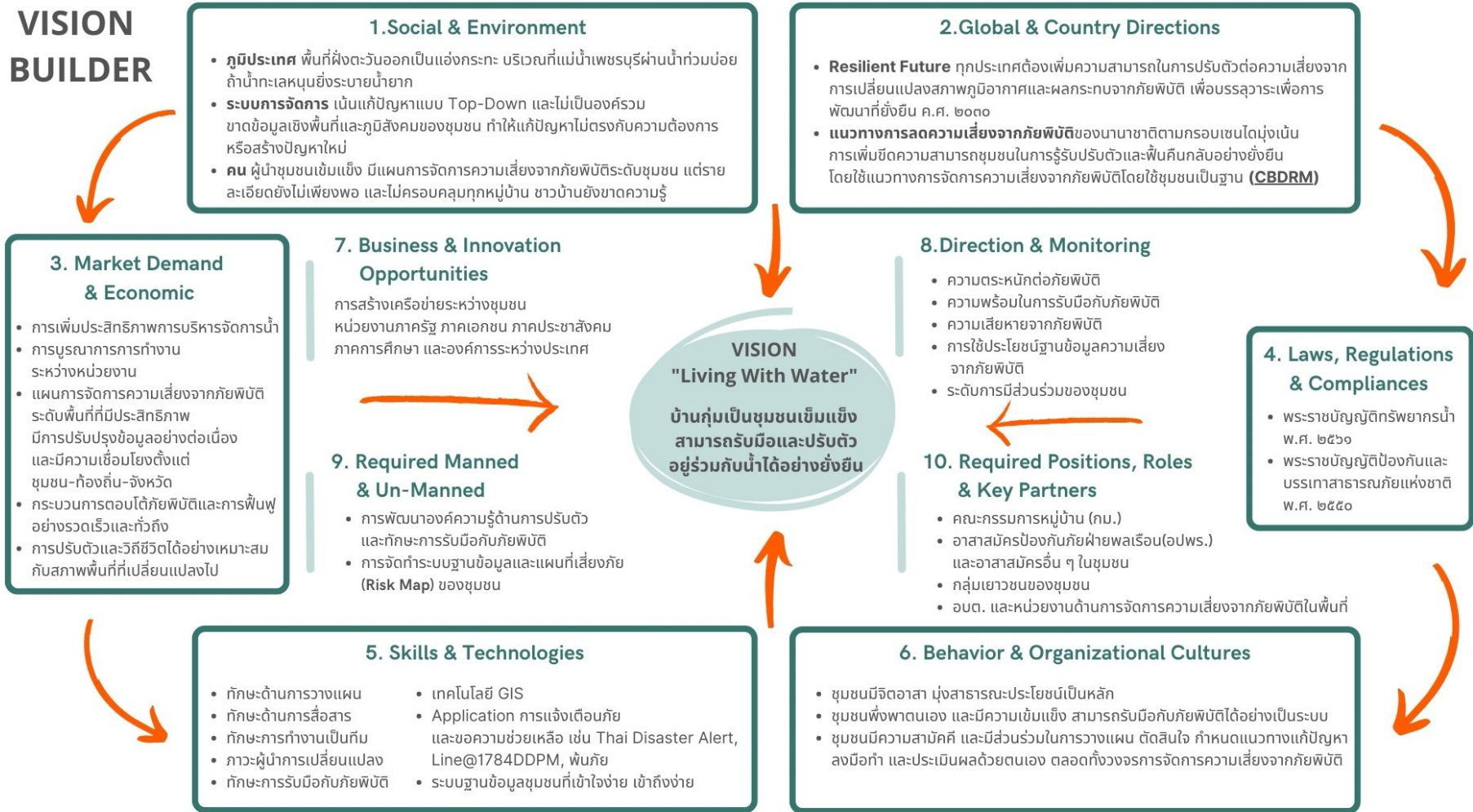
2.3 การออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการ Vision Builder เป็นเครื่องมือในการออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางน้ำของบ้านกุ่ม โดยพิจารณาความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและเป้าหมายความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ สภาพสังคมและสภาพแวดล้อม ทิศทางของประเทศ ความต้องการของพื้นที่ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง บทบาทและพฤติกรรมของชุมชนและผู้ขับเคลื่อนโครงการ ทักษะและเทคโนโลยีที่ต้องการในการแก้ไขปัญห โดยผลลัพธ์แสดงดังรูปที่ 4

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ พบว่าการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน โดยการให้ความรู้และเพิ่มทักษะในการรับมือกับภัยพิบัติทางน้ำ ประกอบกับให้ชุมชนบ้านกุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ กำหนดแนวทางแก้ปัญหา การเตรียมพร้อมและรับมือภัยพิบัติ เป็นแนวทางการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทิศทางที่นานาประเทศดำเนินการอยู่ ดังนั้นในโครงการนี้จึงนำ **แนวทางการ**

จัดการความเสี่ยงภัยพิบัติโดยให้ชุมชนเป็นฐาน หรือ Community Based Disaster Risk Management (CBDRM) มาใช้กับชุมชนบ้านกุ่ม โดยมีเป้าหมายเชิงวิสัยทัศน์ว่า “บ้านกุ่มเป็นชุมชนเข้มแข็งสามารถปรับตัวและอยู่กับน้ำได้อย่างยั่งยืน (Bankum living with water)”

VISION BUILDER

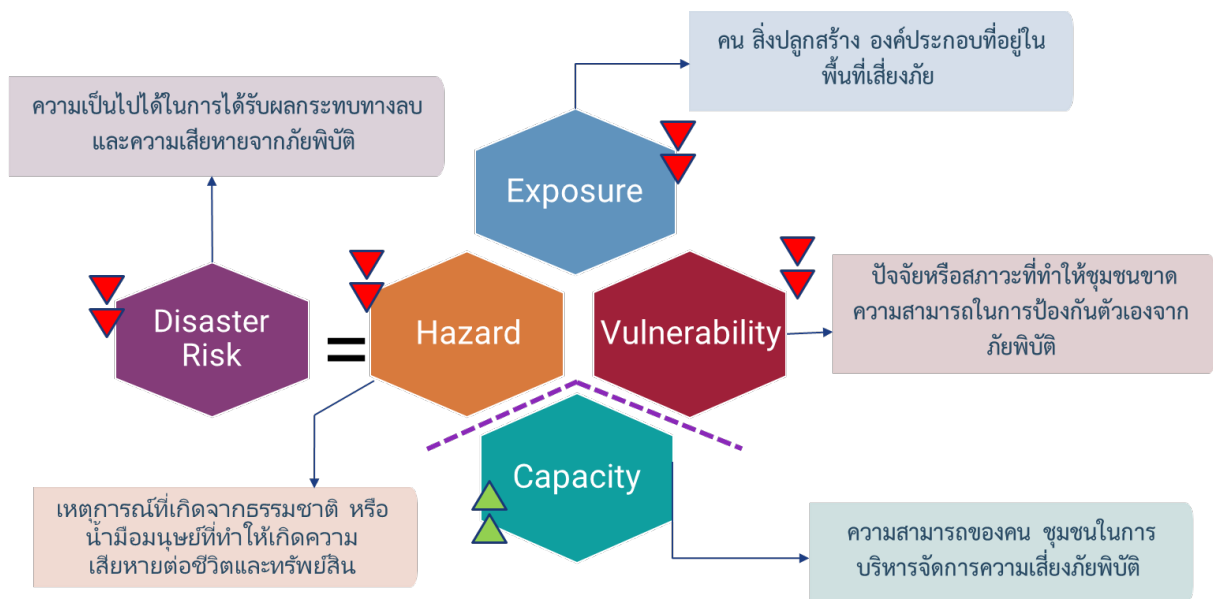

รูปที่ 4 การออกแบบแนวทางจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติของชุมชนบ้านกลุ่มโดยใช้กระบวนการ Vision Builder

2.4 ข้อเสนอแนะในการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติทางน้ำของชุมชนบ้านกุ่ม

1) แนวคิดการลดความเสี่ยงภัย

ความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นผลจากองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ภัย (Hazard) ความล่อแหลม (Exposure) ความเปราะบาง (Vulnerability) และศักยภาพ (Capacity) โดยความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยแสดงดังรูปที่ 5 กล่าวคือ หากสามารถลดความถี่และความรุนแรงของภัย (Hazard) ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน ลดความล่อแหลม (Exposure) หรือสภาวะการเปิดรับต่อความเสี่ยงของชุมชนโดยควบคุมการใช้พื้นที่ ลดความเปราะบาง (Vulnerability) ที่มีอยู่ในชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และเพิ่มศักยภาพ (Capacity) หรือขีดความสามารถในการรับมือภัยพิบัติให้กับชุมชน ทั้งความรู้ ทักษะ ทรัพยากรต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมเชิงบวก ก็จะทำให้ความเสี่ยง รวมทั้งความเสียหายและความสูญเสีย อันเป็นผลกระทบจากภัยพิบัติลดลงได้ ดังนั้นการสร้างความรู้ เพิ่มภูมิคุ้มกันให้ชุมชนได้รู้เท่าทันความเสี่ยงจะส่งผลให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับภัยพิบัติได้อย่างปลอดภัยและยั่งยืน (Resilience)

รูปที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงจากภัยพิบัติและปัจจัยประกอบที่เกี่ยวข้อง

โดยกิจกรรมเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติมี 2 กิจกรรม ดังนี้

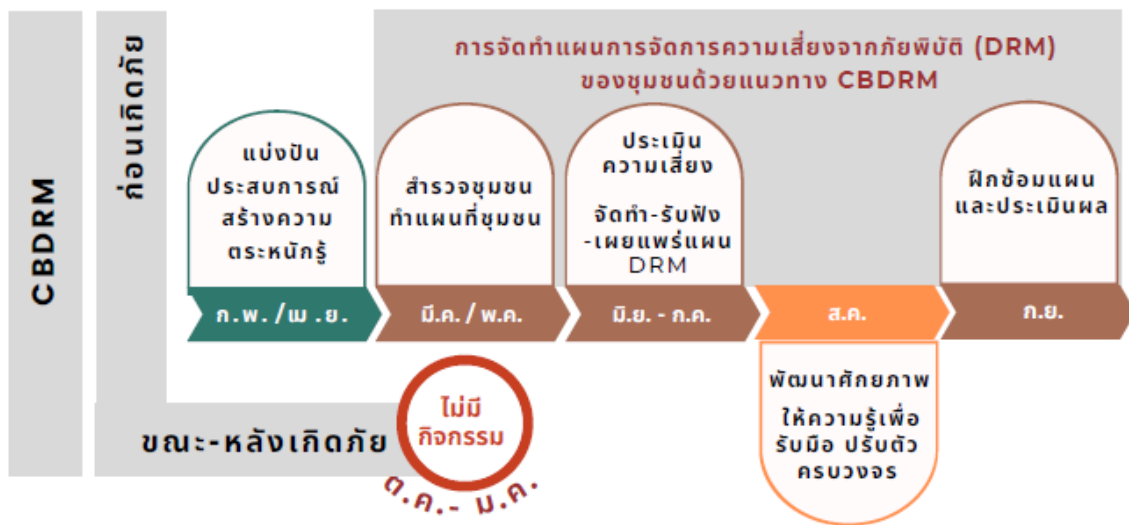
ก. กิจกรรมเพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดจากภัยพิบัติ และโอกาสที่จะเกิดภัยพิบัติ ได้แก่

- **มาตรการที่ใช้โครงสร้าง** คือ การใช้สิ่งปลูกสร้างทั้งทางธรรมชาติและ การก่อสร้างในการป้องกันและลดผลกระทบ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน การเพิ่มความสามารถให้ระบบนิเวศ

เข้าใจต้นเหตุของความเสียหาย และใช้เป็นแนวทางในการวางมาตรการต่าง ๆ เพื่อจัดการกับต้นตอของความเสียหายให้หมดไป หรือให้น้อยลงที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเน้นกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ทั้งในเชิงรุกที่เน้นการปรับตัวและเพิ่มความรู้และความตระหนักรู้ให้กับชุมชน และเชิงรับที่เน้นการเตรียมพร้อมไม่ว่าจะเป็น ด้านข้อมูล เครื่องมือ บุคลากร และแผนการเผชิญเหตุ

ค. รายละเอียดการดำเนินโครงการและกิจกรรมในโครงการ

กิจกรรมลดความเสี่ยงภัยพิบัติข้างต้นมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านกุ่ม การเพิ่มศักยภาพและการปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนให้เป็นผู้มีบทบาทในกระบวนการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่ครอบคลุมตลอดทั้งวงจร ตั้งแต่เกิดก่อนภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย (Risk Assessment - Prevention & Mitigation - Preparedness - Response - Recovery) ซึ่งจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร และหากยังมีความเสี่ยงหลงเหลืออยู่ ชุมชนก็สามารถเตรียมความพร้อมรับมือกับการเกิดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินโครงการและกิจกรรมหลักดังแสดงในรูปที่ 6 ทั้งนี้ชุมชนจะต้องมีคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติเพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการ ร่วมกับเครือข่ายภายนอกชุมชน โดยรายละเอียดของกิจกรรมพอสังเขปเป็นดังนี้

รูปที่ 6 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

(1) กิจกรรมสร้างความตระหนักรู้

กิจกรรมนี้มีเป้าหมายสร้างความตระหนักรู้ต่อความเสี่ยงจากภัยพิบัติ สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย และสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญในการปรับตัววางแผน เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ ดำเนินการโดยเปิดเวทีให้ชาวบ้านแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผลกระทบที่ได้รับจากภัยพิบัติ ตลอดจนการรับมือที่ผ่านมา รวมทั้งเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้แนวปฏิบัติที่สำคัญในการลดความเสี่ยงภัย

(2) สำรวจและจัดทำแผนที่ชุมชน

กิจกรรมนี้ดำเนินการโดยคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ ร่วมกับเยาวชนในชุมชนลงสำรวจพื้นที่ชุมชน รวมไปถึงสัมภาษณ์ผู้ประสพภัย เพื่อเก็บข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม พื้นที่ประสพภัยพิบัติ สถานที่เปราะบางหรือสถานที่ที่กลุ่มคนที่เปราะบาง เช่น คนแก่ คนพิการ คนท้อง ผู้ป่วยติดเตียง อาศัยอยู่ รวมไปถึงสถานที่สำคัญหรือเส้นทางคมนาคมต่างๆ เช่น โรงพยาบาล วัด ที่ทำการ อบต. ถนนสายสำคัญ เป็นต้น โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกจัดทำในรูปแผนที่ในลักษณะแผนที่เดินดินเพื่อนำไปใช้ประกอบการเตรียมพร้อม วางแผนจัดการความเสี่ยงและรับมือภัยพิบัติ

(3) ประเมินความเสี่ยงและจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงและรับมือภัยพิบัติ

ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมสำรวจพื้นที่ชุมชนจะถูกนำมาใช้ในการประเมินและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัยของชุมชน เพื่อใช้ในการสื่อสารความเสี่ยงภัย โดยใช้ระดับสีแทนระดับความเสี่ยง รวมไปถึงทำสัญลักษณ์เพื่อติดในพื้นที่หรือสถานที่ที่เสี่ยงภัยตามที่ระบุในแผนที่ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือ บรรเทาเมื่อเกิดภัยพิบัติ

นอกจากการประเมินความเสี่ยงแล้ว ข้อมูลที่สำรวจได้ยังมีประโยชน์ในการจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงและรับมือภัยพิบัติ โดยแผนนี้ดำเนินการร่วมกับชุมชน โดยการระดมความคิดเห็นผ่านเวทีชุมชน ซึ่งเนื้อหาของแผน ประกอบด้วย การเตรียมพร้อมระดับครัวเรือนและระดับชุมชนก่อนเกิดภัย การป้องกันระงับภัยของครัวเรือนและการดำเนินการรับมือภัยพิบัติระดับชุมชนระหว่างเกิดภัย และการดำเนินการหลังเกิดภัย เช่น การสำรวจความเสียหายและผลกระทบ การเยียวยา ฟื้นฟู และการถอดบทเรียนเพื่อเตรียมการรับมือกับเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งในแผนจะมีการกำหนดแนวทางดำเนินงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการฯ อาสาสมัคร และชาวบ้านในชุมชนอย่างชัดเจน จากนั้นจะต้องนำแผนที่ได้มาซักซ้อมโดยอาจจำลองสถานการณ์ภัยพิบัติขึ้นมา รวมถึงมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกระบวนการทั้งหมดจะเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางทั้งการจัดทำแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล

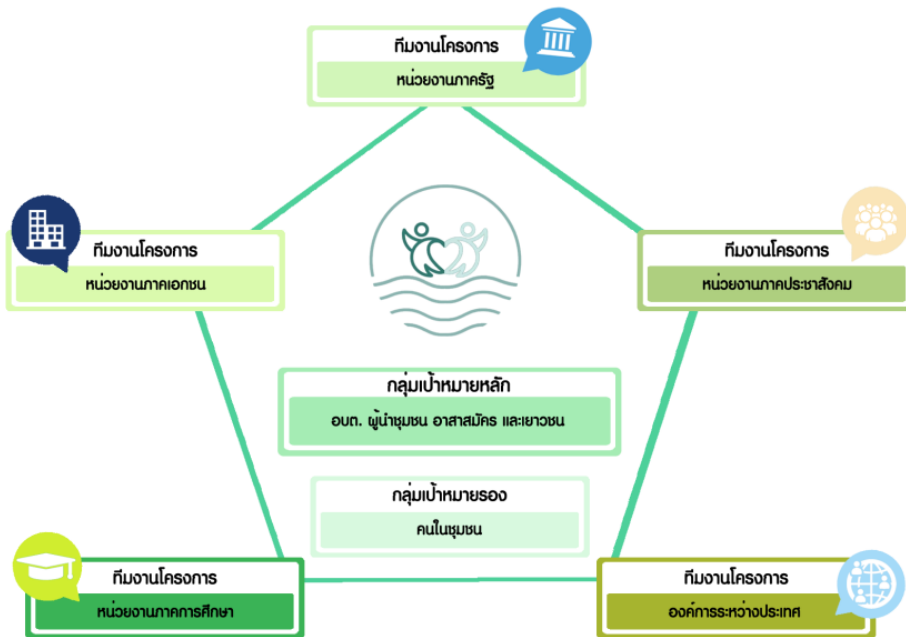
(4) พัฒนาศักยภาพชุมชน

กิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยการเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงฝึกให้ชุมชนได้ลองนำความรู้มาปฏิบัติจริง เพื่อเพิ่มความรู้ ประสบการณ์ ทักษะในการปรับตัว เตรียมพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ โดยตัวอย่างองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนตามแนวพระราชดำริ การเกษตรทฤษฎีใหม่ แนวทางการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติด้านน้ำสำหรับชุมชน การจำลองสถานการณ์ฝึกซ้อมแผน เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อเสนอ

3.1 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

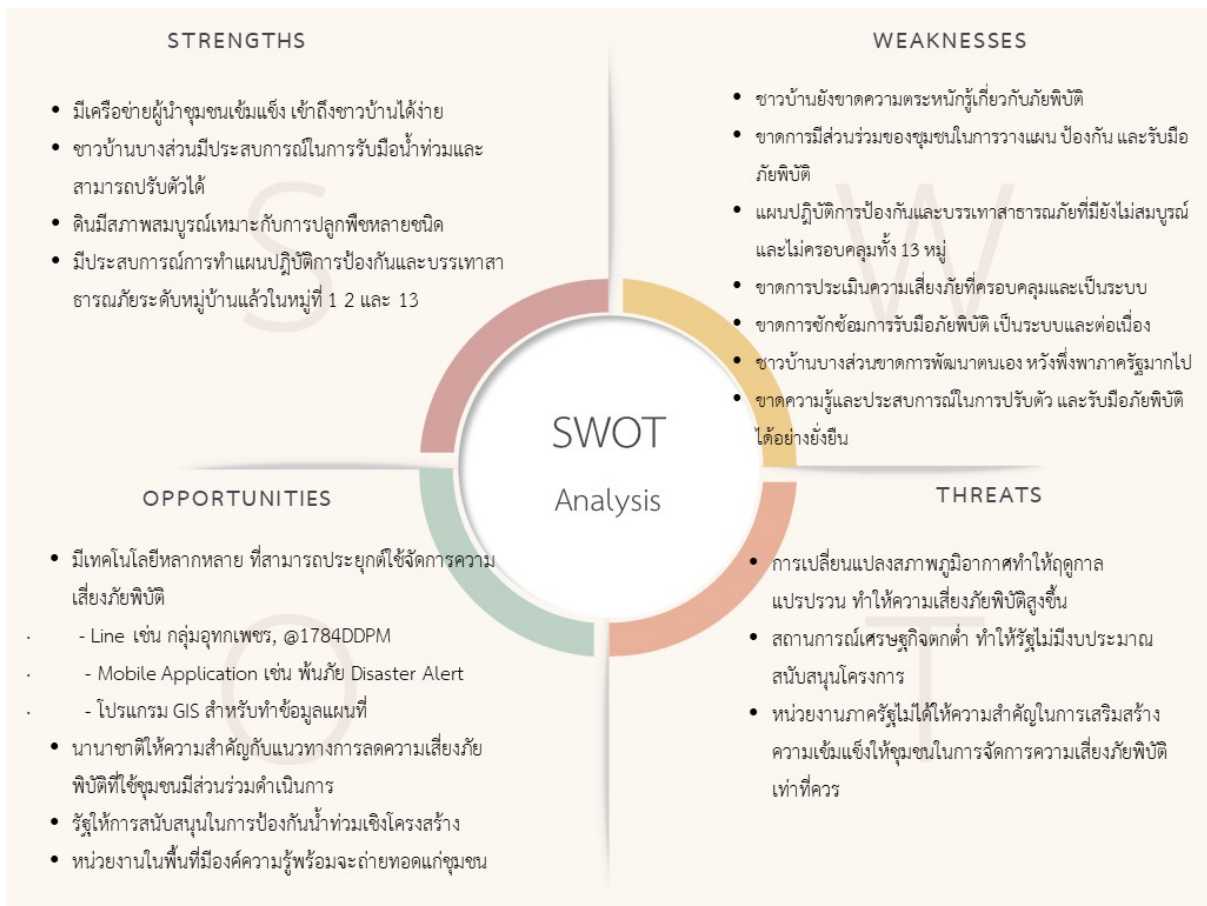
ในการดำเนินโครงการนี้แบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) **กลุ่มเป้าหมายหลัก**หรือผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ ได้แก่ คณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติของชุมชน อบต. ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร เยาวชน รวมถึงผู้ประสพภัย 2) **กลุ่มเป้าหมายรอง** ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน และ 3) **เครือข่ายโครงการ** หรือ หน่วยงานภายในและนอกพื้นที่ ที่จะเข้ามาทำหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และการดำเนินกิจกรรมโครงการ รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ **หน่วยงานภาครัฐ** เช่น สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานชลประทานในจังหวัดเพชรบุรี และสถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี เป็นต้น **หน่วยงานภาคเอกชน** เช่น บริษัท ไอ.ซี.ซี. อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนมูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และบริษัท SCG ซึ่งเคยร่วมทำโครงการ “เลิกแล้ง เลิกจน” เป็นต้น **หน่วยงานภาคประชาสังคม** เช่น สภากาชาดไทย และชุมชนกสิกรรมธรรมชาติตามลุ่มน้ำเพชรบุรี เป็นต้น **หน่วยงานภาคการศึกษา** เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี เป็นต้น และ **องค์การระหว่างประเทศ**ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) เป็นต้น ดังแสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 ผังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

3.2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และลงพื้นที่พูดคุยกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม ผู้นำชุมชนและชาวบ้านตำบลบ้านกุ่ม สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติทางน้ำของชุมชนบ้านกุ่มได้ โดยมีรายละเอียดได้ดังแสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการจัดการภัยพิบัติทางน้ำของชุมชนบ้านกุ่ม

จากการวิเคราะห์พบว่าชุมชนบ้านกุ่มมีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เนื่องมาจากการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ และชาวบ้านบางส่วนมีประสบการณ์ในการรับมือภัยพิบัติมาก่อน รวมทั้งหน่วยงานราชการในพื้นที่พร้อมให้การสนับสนุนและมีโครงการต่างๆ พร้อมถ่ายทอดเพื่อพัฒนาชุมชน ให้สามารถเตรียมพร้อม ปรับตัวและรับมือภัยพิบัติได้

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ

ปัจจัยเสี่ยงที่อาจส่งผลให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จ และแนวทางการบริหารความเสี่ยงเป็นไปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงของโครงการ

ปัจจัยเสี่ยง	การบริหารความเสี่ยง
ชาวบ้านในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	- ให้ความสนใจกับชุมชน หาเหตุที่ชาวบ้านไม่เข้าร่วมกิจกรรม และอาศัยผู้นำชุมชนในการเข้าถึงและชักจูงชาวบ้าน

ปัจจัยเสี่ยง	การบริหารความเสี่ยง
	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างแรงจูงใจ โดยเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจร่วมด้วย เช่น การสานสัมพันธ์ การทำอาหารมาแบ่งกัน หรือจัดให้มีการทัศนศึกษาชุมชนเข้มแข็งต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ
เครือข่าย เช่น หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ไม่ให้ความร่วมมือ	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มจากเครือข่ายที่มีความพร้อมก่อน - นำเสนอโครงการแก่ผู้บริหาร เช่น ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ เพื่อขอความช่วยเหลือในการสร้างเครือข่าย - แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่มีแนวคิดหรือโครงการลักษณะใกล้เคียงกันเพิ่มเติม
งบดำเนินโครงการไม่เพียงพอ หรือไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ - ขอความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากภาคเอกชนและภาคประชาสงเคราะห์
เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด เช่น สถานการณ์โควิด ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ได้	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ และปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น - ประยุกต์ใช้ Technology

3.4 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะสั้น

- มีฐานข้อมูลชุมชนและข้อมูลความเสี่ยงภัยในรูปแบบแผนที่
- มีแผนการจัดการความเสี่ยงที่ชุมชน
- เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภูมิภาค สถาบันการศึกษา และองค์การระหว่างประเทศ
- ชุมชนมีกระบวนการคิดเอง ทำเองอย่างเป็นระบบ มีความพร้อมในการป้องกัน บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติทางน้ำ
- ชาวบ้านและเยาวชนได้รับความรู้และประสบการณ์เพื่อปรับตัวและรับมือภัยพิบัติจากการเข้าอบรมในโครงการ เช่น การบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ แนวทางการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติด้านน้ำสำหรับชุมชน การจำลองสถานการณ์ฝึกซ้อมแผน

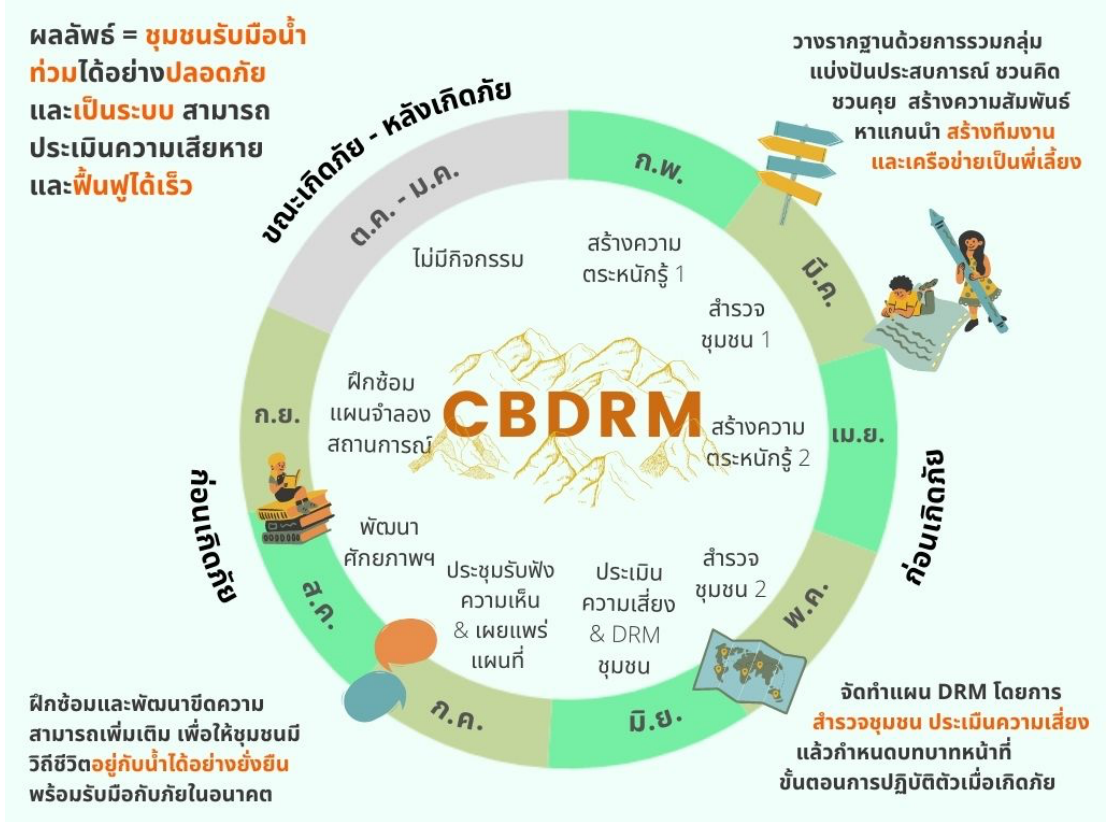
ระยะยาว

- ผู้นำชุมชน และชาวบ้านปรับเปลี่ยนทัศนคติ มีความตระหนักรู้เท่าทันความเสี่ยงภัย มีความพร้อม ในการปรับตัว สามารถป้องกัน เตือนภัย ช่วยเหลือตนเอง บรรเทาและฟื้นฟูจากปัญหาน้ำท่วมได้อย่างยั่งยืน
- เกิดชุมชนต้นแบบด้านการจัดการปัญหาน้ำท่วม “Bankum Resilient Community” สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาน้ำท่วม เพื่อให้มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาน้ำท่วมได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชนตนเอง

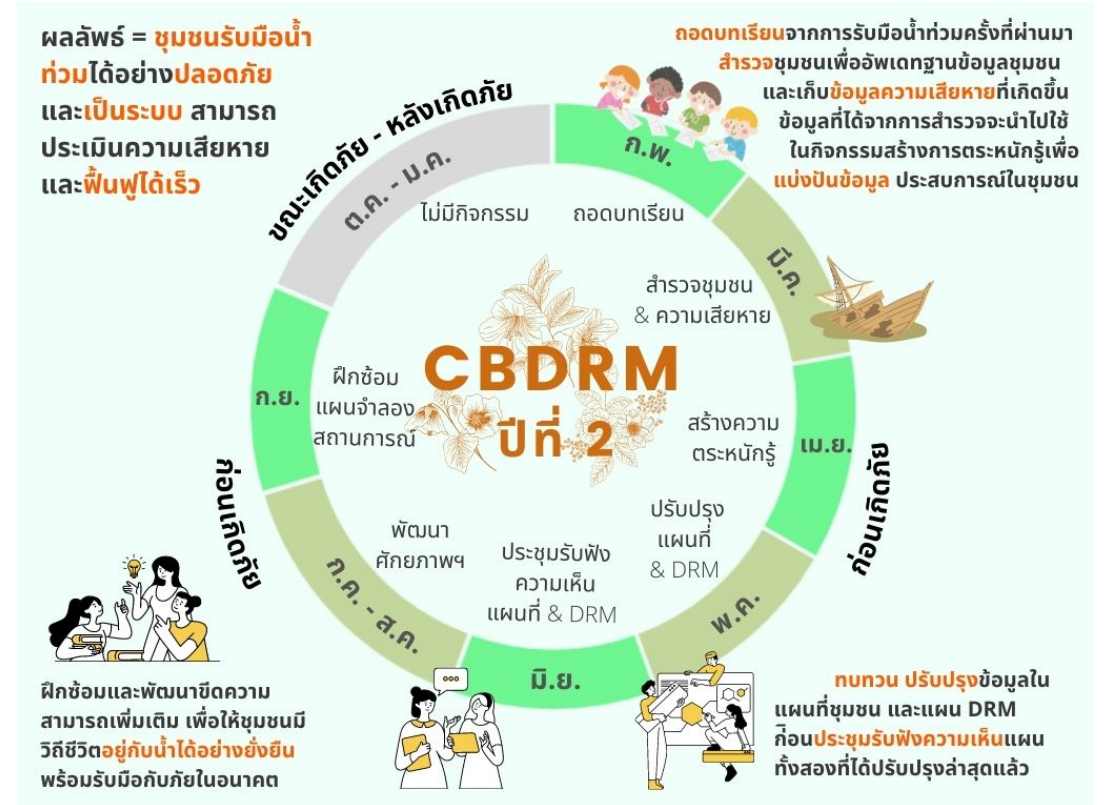
4. แผนการเชิงกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง

4.1 แผนการดำเนินการโครงการ

เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัว และรับมือภัยพิบัติได้อย่างยั่งยืนนั้น การส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำ หรือโครงการ CBDRM ฉบับบ้านกุ่มนี้จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปทุกๆ ปี โดยแผนการดำเนินงานในปีแรกนั้น ชุมชนจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติหรือคณะอาสาชุมชน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนโครงการร่วมกับเครือข่ายต่างๆ พร้อมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินและจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงภัย ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้ การสำรวจข้อมูลชุมชนและข้อมูลความเสี่ยงภัย จัดทำแผนที่เดินดินและแผนที่เสี่ยงภัย ประเมินและจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงและรับมือภัยพิบัติ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การเผยแพร่แผนที่และติดสัญลักษณ์ความเสี่ยงภัยภายในชุมชน การอบรมและพัฒนาศักยภาพชาวบ้านและอาสาสมัคร ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะดำเนินการช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึงกันยายน ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ รายละเอียดดังรูปที่ 9 ส่วนการดำเนินการในปีที่ 2 เป็นต้นไป จะเน้นการถอดบทเรียนการดำเนินการและการเผชิญภัยพิบัติในปีก่อนหน้าเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการความเสี่ยงภัยและแผนการรับมือภัยพิบัติ รวมไปถึงการสำรวจข้อมูลความเสี่ยงภัยในชุมชน เพื่อปรับปรุงแผนที่ความเสี่ยงภัย โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังแสดงในรูปที่ 10

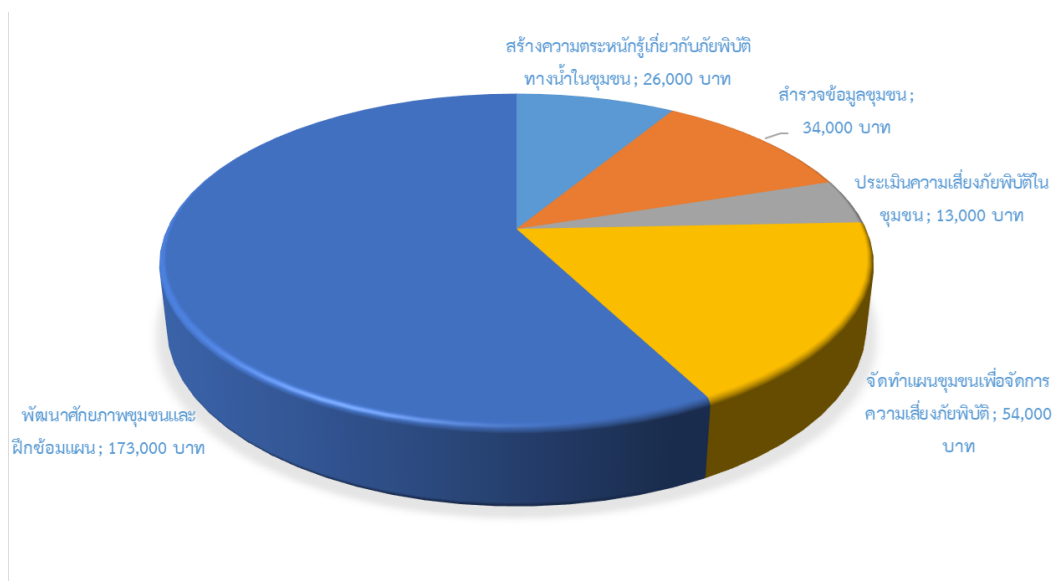
รูปที่ 9 แผนการดำเนินงานโครงการในปีแรก

รูปที่ 10 แผนการดำเนินงานโครงการต่อเนื่องหลังจากปีแรก (ปีที่ 2 เป็นต้นไป)

4.2 แผนงบประมาณ

โครงการส่งเสริมศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำโดยชุมชนเป็นฐาน ฉบับบ้านกุ่ม ใช้งบประมาณในการดำเนินการรวม 300,000 บาทต่อปี แบ่งเป็น 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทางน้ำในชุมชน 2) สำรวจข้อมูลชุมชน 3) ประเมินความเสี่ยงภัยพิบัติในชุมชน 4) จัดทำแผนชุมชนเพื่อจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ และ 5) พัฒนาศักยภาพและฝึกซ้อมแผน โดยประมาณการค่าใช้จ่ายแต่ละกิจกรรมเป็นไปดังรูปที่ 11 โดยรายละเอียดการประมาณการงบประมาณแสดงในภาคผนวก ก.

รูปที่ 11 ประมาณการค่าใช้จ่ายของโครงการ

4.3 แผนการสร้างควมยั่งยืนของโครงการ

โครงการส่งเสริมศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำโดยชุมชนบ้านกุ่มนี้จะประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้นั้น หัวใจสำคัญคือ ต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและโครงการจะต้องดำเนินการต่อเนื่องทุกปี ดังนั้นกลไกที่จะทำให้โครงการเป็นไปได้อย่างยั่งยืนมี 3 ส่วน ดังนี้

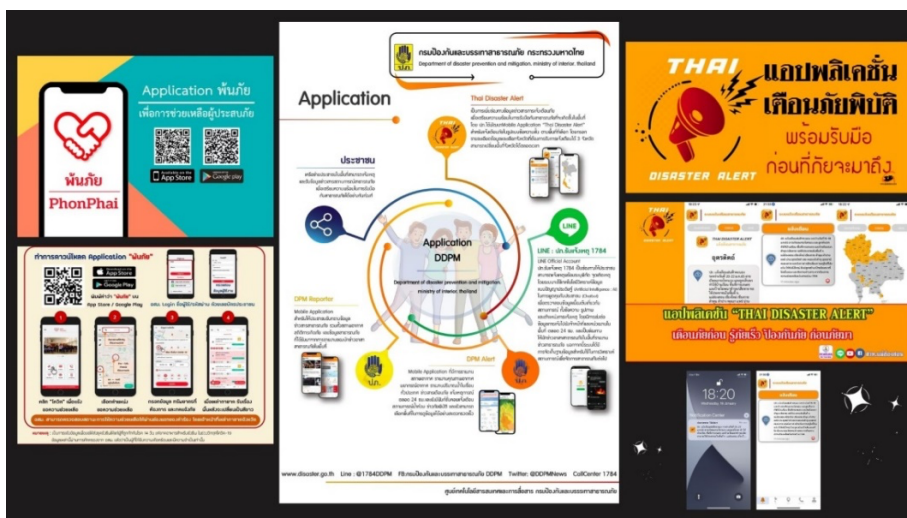
- จัดตั้งคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติหรือคณะอาสาชุมชน เพื่อเป็นหน่วยงานหลักที่จะขับเคลื่อนโครงการร่วมกับผู้นำชุมชน โดยมีองค์ประกอบเบื้องต้นดังนี้ หัวหน้าคณะ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายป้องกันและกู้ภัย ฝ่ายตรวจสอบความเสียหายและเยียวยาผู้ประสบภัย ฝ่ายอาสาทั่วไป ฝ่ายกองทุนผู้ประสบภัย เป็นต้น
- จัดตั้งเครือข่ายในการเตรียมพร้อมและรับมือภัยพิบัติ โดยเป็นหน่วยงานภายนอกชุมชนที่มีส่วนในการเตรียมพร้อมและรับมือภัยพิบัติในภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน หน่วยงาน

การปกครอง 2) ภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่ หน่วยงานภาคการศึกษา 3) ภาคเอกชน 4) ภาคประชาสังคม เช่น สภากาชาดไทย มูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ 5) องค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ เป็นต้น

- จัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ เพื่อให้การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างคล่องตัวและลดการพึ่งพางบประมาณของรัฐให้มากที่สุด โดยเงินกองทุนจะสามารถนำมาใช้ในการจัดซื้อหรือซ่อมแซมอุปกรณ์ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม การสำรวจข้อมูลและประเมินความเสี่ยงภัย การจัดทำแผนและซักซ้อมแผนที่ดำเนินการในช่วงก่อนเกิดภัย ในระหว่างช่วงเกิดภัยก็จะเป็นค่าใช้จ่ายในการอพยพคนและขนย้ายสิ่งของ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่ายาหรือเสบียงฉุกเฉิน เป็นต้น ในส่วนหลังจากเกิดภัยพิบัติแล้วจะเป็นค่าใช้จ่ายฟื้นฟู ทำความสะอาด ซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้แนวทางการบริหารกองทุนขึ้นอยู่กับคณะกรรมการจัดการความเสี่ยงภัยที่ตั้งขึ้น โดยแหล่งเงินของกองทุนอาจมาจากการเก็บค่าสมาชิกของชุมชน เงินบริจาคหรือเงินทำบุญ หรือการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลผลิตทางการเกษตรหรือของที่ระลึกของชุมชน

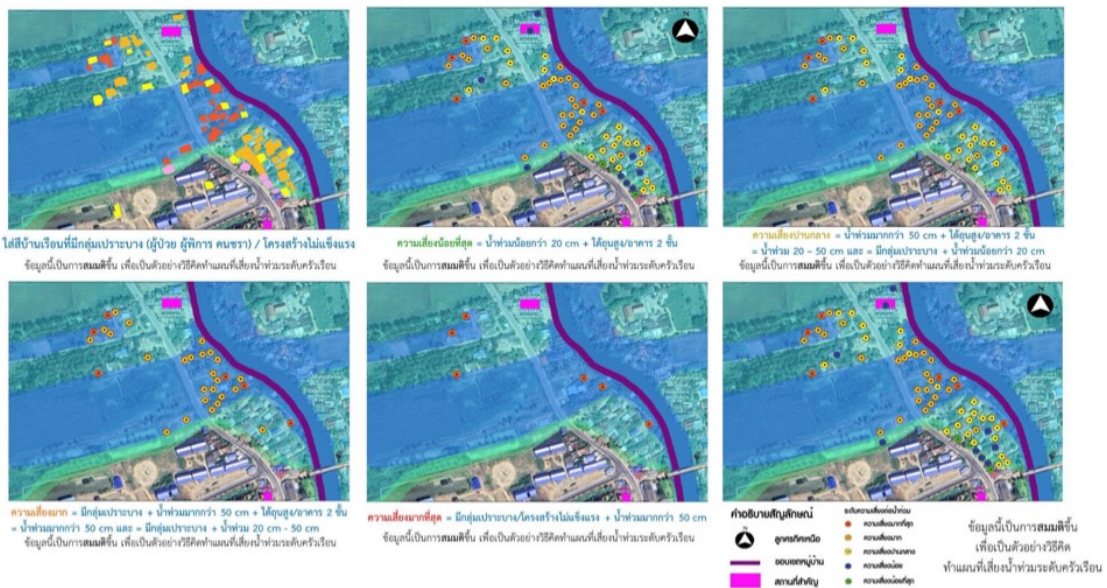
4.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับโครงการนี้ จะเน้นการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ เช่น แอปพลิเคชันเตือนภัยและแจ้งเหตุที่ได้รับการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดประโยชน์กับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำของชุมชน พร้อมให้ความรู้กับชุมชนเพิ่มเติม ตัวอย่างแอปพลิเคชันที่สามารถประยุกต์ใช้กับโครงการดังรูปที่ 12

รูปที่ 12 ตัวอย่างแอปพลิเคชันที่สามารถประยุกต์ใช้กับโครงการ

- แอปพลิเคชัน “THAI DISASTER ALERT” ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำหรับแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัยแบบ Real Time เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยสามารถเตรียมความพร้อมก่อนที่ภัยจะมาถึง
- แอปพลิเคชัน “LINE@1784DDPM” ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำหรับการแจ้งเหตุด้านสาธารณภัยและแจ้งเตือนภัย แบบ Real Time พร้อมทั้งสามารถติดตามการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือประชาชน และสามารถแชทสอบถามความคืบหน้ากับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่เกิดเหตุได้โดยตรง
- แอปพลิเคชัน “พ้นภัย” ของสภากาชาดไทย สำหรับแจ้งเหตุและขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย โดยมีกระบวนการคัดกรองตรวจสอบความถูกต้องก่อนจัดส่งความช่วยเหลือลงไป ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทั่วถึงรวดเร็วยิ่งขึ้น
- การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) ในการนำข้อมูลความเสี่ยงที่ได้จากการสำรวจชุมชนและแผนที่เดินดิน มาจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย (Risk Map) ระดับหลังคาเรือน ในรูปแบบดิจิทัล ดังรูปที่ 13 เพื่อที่ชุมชนและหน่วยงานจะได้นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการน้ำและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ รวมถึงต่อยอดโครงการพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป

รูปที่ 13 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) โดยการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย (Risk Map)

5. ความสอดคล้องกับนโยบายประเทศ

โครงการส่งเสริมศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางน้ำ โดยชุมชนเป็นฐาน ฉบับบ้านกุ่ม (Bankum Living with Water) มีความสอดคล้องกับแผนต่างๆ ดังนี้

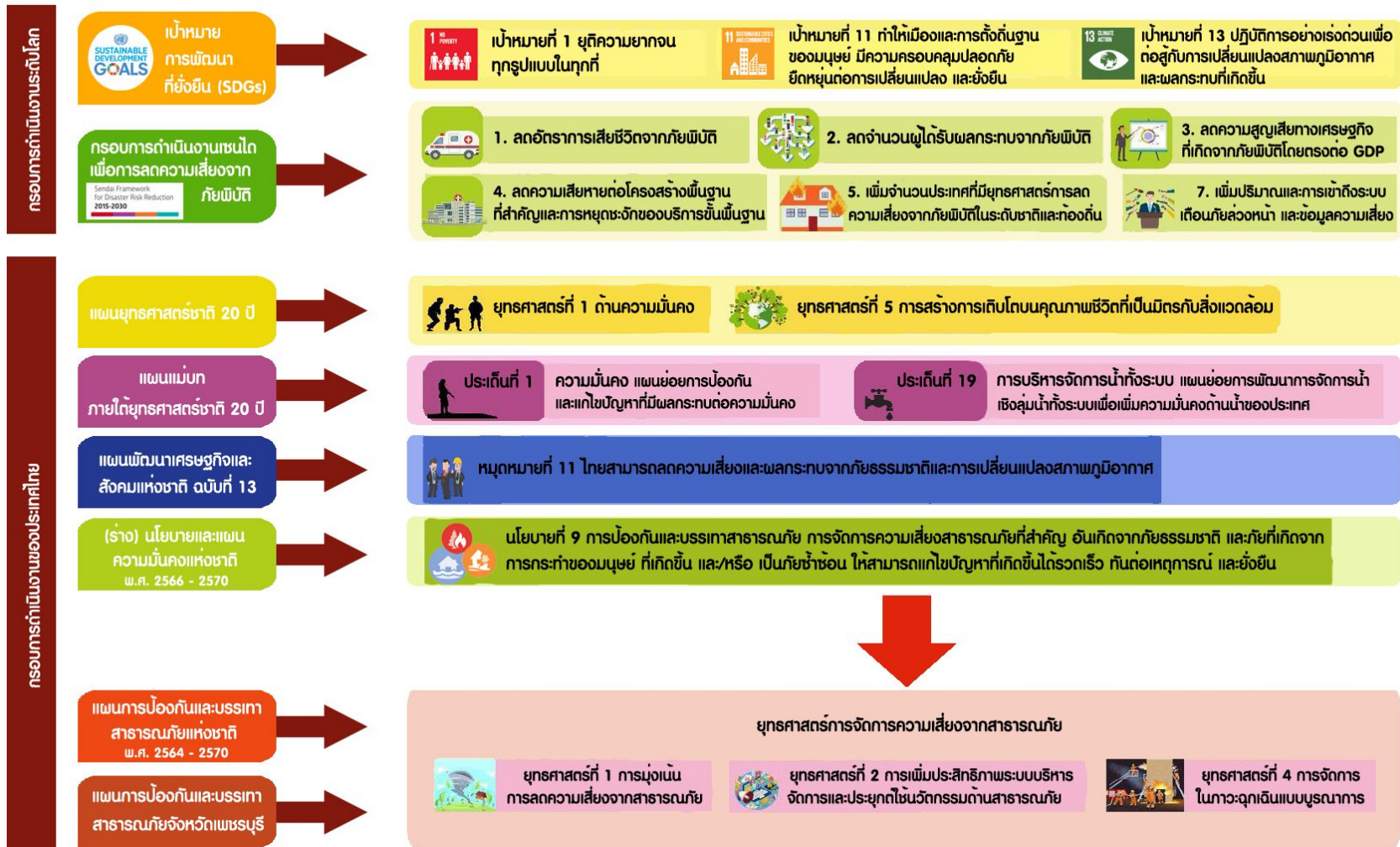
แผนในประเทศ

- แผนระดับที่ 1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- แผนระดับที่ 2 คือ 1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ในประเด็นที่ 1 ความมั่นคง และประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 หมุดหมายที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 3) (ร่าง) นโยบายและแผนความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570 นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 9 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- แผนระดับที่ 3 คือ 1) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570 และ 2) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเพชรบุรี

แผนการพัฒนาตามกรอบการดำเนินการระดับโลกเพื่อบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030

- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุมปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน และเป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น
- กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ค.ศ. 2015 - 2030

แผนภาพ : แสดงความเชื่อมโยงแผนในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ Ban Kum Living With Water

รูปที่ 14 ผังแสดงความเชื่อมโยงความสอดคล้องโครงการกับแผนในระดับต่าง

ภาคผนวก ก. รายละเอียดการประมาณการงบประมาณต่อปีที่ใช้ในโครงการ

กิจกรรม	ปีงบประมาณ 2566											งบประมาณ (บาท)	
	ค.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.		ก.ย.
1. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับพิบัติทางน้ำในชุมชน (2 ครั้ง / 26,000 บาท)													
1.1 ประชุมทีมงาน ผู้นำชุมชน และหน่วย/บุคคล ที่เกี่ยวข้อง (ค่าใช้จ่ายการจัดประชุม 1 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 50 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 3,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน คนละ 50 บาทจำนวน 1 มื้อ รวม 1 ครั้ง เป็นเงิน 4,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นเงิน 1,500 บาท รวมทั้งสิ้น 13,000 บาท ต่อ 1 การประชุม)						1 ครั้ง 13,000				1 ครั้ง 13,000			26,000
วัตถุประสงค์: ครั้งที่ 1 สร้างทีมงาน วางแนวทางการดำเนินงาน ครั้งที่ 2 สรุปผลข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ครั้งที่ (ช่วงเดือนมีนาคม) เพื่อกำหนดวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน													
2. สํารวจข้อมูลชุมชน (2 ครั้ง / 34,000 บาท)													
2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ที่เกี่ยวข้อง (ค่าใช้จ่ายการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 50 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 3,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน-เย็น คนละ 80 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 8,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆเป็นเงิน1500บาท รวมทั้งสิ้น 17,000 บาท ต่อ 1 การประชุม)						1 ครั้ง 17,000				1 ครั้ง 17,000			34,000
วัตถุประสงค์: ครั้งที่ 1 สํารวจข้อมูลพื้นที่เบื้องต้น ครั้งที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อกำหนด DRM													
3. ประเมินความเสี่ยงภัยพิบัติในชุมชน (1 ครั้ง / 13,000 บาท)													
3.1 ประชุมทีมงาน ผู้นำชุมชน และหน่วย/บุคคล ที่เกี่ยวข้อง (ค่าใช้จ่ายการจัดประชุม 1 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 50 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 3,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน คนละ 50 บาทจำนวน 1 มื้อ รวม 1 ครั้ง เป็นเงิน 4,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 2,000 บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆเป็นเงิน1500บาท รวมทั้งสิ้น 13,000 บาท ต่อ 1 การประชุม)										1 ครั้ง 13,000			13,000
วัตถุประสงค์: ประเมินความเสี่ยงการดำเนินงานจริงตามแผน DRM													
4. จัดทำแผนชุมชนเพื่อจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ (1 ครั้ง / 54,000 บาท)													
4.1 ประชุมรับฟังความคิดเห็น และสื่อสารเผยแพร่แผนที่ (ค่าใช้จ่ายการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 150 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 10,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน-เย็น คนละ 80 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 24,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 7,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 7,000บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆเป็นเงิน5000บาท รวมทั้งสิ้น 54,000 บาท ต่อ 1 การประชุม)										1 ครั้ง 54,000			54,000
วัตถุประสงค์: รับฟังความคิดเห็นและสื่อสารแผน DRM													
5. พัฒนาศักยภาพและฝึกซ้อมแผน (3 ครั้ง / 173,000 บาท)													
5.1 พัฒนาศักยภาพชุมชนพร้อมรับการฝึกซ้อมแผน (ค่าใช้จ่ายการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 150 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 10,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน-เย็น คนละ 80 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 24,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 7,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 7,000บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆเป็นเงิน5,000บาท รวมทั้งสิ้น 54,000 บาท ต่อ 1 การประชุม)										1 ครั้ง 54,000			54,000
วัตถุประสงค์: เตรียมความพร้อมทางวิชาการและทักษะ ก่อนฝึกซ้อมจริง													
5.2 ฝึกซ้อมแผนจริง(ค่าใช้จ่ายการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 150 คนๆ ละ 35 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 10,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน-เย็น คนละ 80 บาท จำนวน 1 มื้อ รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 24,000 บาท - ค่าวัสดุสำนักงาน 1 ครั้ง เป็นเงิน 10,000 บาท - ค่าผลิตเอกสารประกอบการประชุม เป็นเงิน 10,000บาท - ค่าใช้จ่ายอื่นๆเป็นเงิน5000บาท รวมทั้งสิ้น 59,500 บาท ต่อ 1 วัน/การประชุม รวม 2 วัน 119,000											2 ครั้ง 119,000		119,000
วัตถุประสงค์: ฝึกซ้อมจริง													

บรรณานุกรม

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2562). แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

จังหวัดเพชรบุรี (2564). แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2566-2570.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม พ.ศ. 2566-2570

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม (2563). แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านกุ่ม พ.ศ. 2564-2570.

ปัทมา ตันวัฒนะ (2563). การ รู้-รับ-ปรับ-ฟื้น ของชุมชนจากภัยพิบัติ (Community Disaster Resilience) ฉบับชุมชนและนักปฏิบัติ. สถาบันวิจัยสถานะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The United Nations Office for Disaster Risk Reduction (2015). *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*.